

MINIATURI DE SUFLET PENTRU EMINESCU

Marea bucurie de-a avea șansa să particip la cea de a XVIII-a ediție a Deniilor eminesciene, acțiune culturală și de suflet organizată de către Despărțământul ASTRA Mihail Kogălniceanu din Iași pentru românii de pretutindeni, mi-a stîrnit un entuziasm aproape copilăresc de-a alerga prin grădina Athenei pentru a culege cîteva floricele spre a i le dărui *Luceafărului* poeziei românești.

După zile și nopți de căutări am constatat că atîția alții înaintea mea s-au întrecut în a culege aproape tot ceea ce i s-ar fi potrivit celui care și el, la rîndu-i, dijmuise toate comorile din grădina limbii și simțirii românești. Din fericire nu le-a reținut pentru sine, ci le-a înobilat și apoi le-a risipit din nou spre veșnică rodire...

Condeie care de care mai scăpărătoare i-au conturat profilul intelectual; i-au dăltuit în imagini mar-morene frumosu-i chip fizic; i-au colorat în străluciri de curcubeu harul artistic; i-au aureolat ca-ntr-o icoană lumina lăuntrică; i-au nemurit în bronz energiile luptătorului pentru neam și țară; l-au ridicat pe pedestalul înaltei cugetări; și ce n-au mai făcut toți acești datornici, de la cei care l-au cunoscut înainte de a-și lua zborul spre sferele cerești, la criticii și biografii clasici și pînă la toți epigonii, pentru a-l elogia după cuviință, pe cel care a ridicat prestigiul neamului său la nivelul oricărui dintre neamurile de sub cer.

Cap de Apollo l-a văzut Anghel Demetrescu; *înfățișare de zeu tînăr* i-a apărut lui Alexandru Vlahuță; *o figură clasică încadrată de niște plete negre; o frunte înaltă și senină; niște ochi mari – la aceste ferestre ale sufletului se vedea că cineva este înăuntru; un zîmbet blînd și adînc melancolic. Avea aerul unui sfînt coborît dintr-o veche icoană, un copil predestinat durerii, pe chipul căruia se vedea scrisul unor chinuri viitoare, se rostea profetic Caragiale; avea un glas profund, muzical, umbrit într-o surdină dulce, misterioasă, care dădea cuvintelor o vibrație particulară, ca și cum venea de departe, dintr-o lume necunoscută, mărturisirea același Vlahuță; și continua cu admirație I. Slavici că atunci cînd *cetea el vreuna**

*din scrierile sale era o adevărată sărbătoare. El cetea deslușit și cu un glas foarte plăcut, nu numai scrierile sale, ci și ale altora. Nu avea glas tare, dar dulce și melodos și cînta corect, căci avea auz bun, ne informează Teodor Stefanelli. Și continuă: era așa de melancolic și cuprins de atîta emoție, încît mai că lăcrima; iar cînd ajungea la sfîrșitul cîntecului preferat (care era Barbu Lăutaru) stătea apoi lung timp dus pe gînduri, iar Ștefan Cacoveanu completează: pe stradă umbla foarte des fredonînd cu gîndul dus și nu-i plăcea să-l deștepți din această reverie; foarte cult, foarte studios, cunoștințe minunate de literatură germană și română. Este sărac și pe drumuri, l-am avut sufleur la mine; pe lîngă știință este laborios, activ, exact și foarte cumsecade, îl recomandă cuiva Mihai Pascaly; și-i rotunjește această dimensiune I. Slavici, martor al momentelor de creație poetică, *Obiceiul lui era că citea cu glas tare ceea ce îi plăcea, mai ales poeziile, și făcea multă gălăgie cînd scria, se plimba, declama, bătea cu pumnul în masă, era oarecum în harță cu lumea, la care se adresa... și dacă îl întrebam ce cugetă cînd cîntă, îmi răspunde: Măi, să știi, cînd cînt melodiile vesele, gîndesc poezie, iar cînd sunt marșuri, atunci gîndesc istorie; Eminescu este un om al timpului modern, cultura lui individuală stă la nivelul culturii europene de astăzi, considera cu satisfacție T. Maiorescu; *Oameni ca Eminescu răsar la depărtări de veacuri în existența unui popor... cititor pasionat, el era unul din cei mai adînci cunoscători ai limbii, literaturii și istoriei noastre din cele mai întunecate vremuri. De multe ori a trebuit să-și dea paraua gurii pentru un manuscris vechi ori o carte rară descoperită pe vrafurile muzeizite a vreunui buchunist. Eminescu a fost pregătit sub toate raporturile a croi un nou drum în literatura românilor. Niciodată nu s-a văzut la noi un temperament de artist complet, de-o cultură așa de vastă și de-o originalitate așa de puternică, sună declarația confratelui Al. Vlahuță.***

Iată profilul unui geniu care, dacă ar fi fost munte, ar fi avut Caraimanul și Ceahlăul la picioarele lui.

Pe temelia pusă de mărturiile contemporanilor lui

Eminescu și, evident, pe marea-i creație, clasicii au ridicat monumentalele biografii ale poetului, savantele comentarii și lungul șir de ediții ale vastei și variatei opere eminesciene: G. Călinescu, Perpessicius, Sextil Pușcariu, D. Vatamaniuc, Al. Oprea, P. Creția, C. Noica, Zoe Dumitrescu-Bușulenga și alții care din felurite unghiuri l-au studiat pe acest Zamolxis al culturii românești. Cinste celui care a explorat pentru prima oară universul eminescian și a intuit atât de bine toate coordonatele misteriosului tărîm. Bănuiește-oare vreodată studentul Elie Cristea că eroul întreprinderii sale va fi sărbătorit chiar în cuibul său natal? Sau că ar fi posibilă o asociere de genul: Patriarhul – (pușin) poet și Poetul – patriarh (al poeziei, desigur).

Flacăra *Sfîntului preacurat al ghersului românesc*, cum îi spune Arghezi, a aprins apoi atîtea atele pe firmamentul culturii românești, încît momentul de față nu ne îngăduie nici măcar să le mai înșirăm. Dacă Eminescu povestea de o *lume ce vorbea în poezie*, noi am ajuns să simțim și să gîndim întru Eminescu. Toți poeții de la el încoace îi datorează cîte ceva: îndrăzneala de-a escalada piscurile cugetării, incantația versului, acuratețea exprimării, invocarea naturii, clopotul arderii de sine pentru patrie și valorile ei și multe altele care țin de universul poeziei. Nu în zadar le-a botezat Marin Sorescu pe toate cele din preajma noastră cu numele poetului. Iar Nichita Stănescu consideră că *El este atît de mult al nostru, încît noi din nebăgare de seamă am început să devenim ai lui*. Ioan Alexandru, care și-a luat un doctorat cu o temă Eminescu, într-una din poeziile sale îl anunță că din strancele ardelene i se mai atașează încă o lacrimă. Pentru ca Grigore Vieru să-l numească pur și simplu *domn*. O, și cîți școlari nu s-au mai jucat de-a poezia vrăjiți de Luceafăr și tot pe atîția îndrăgostiți au suspinat eminescian.

El a urcat și a coborît prin ființa neamului românesc asemenea unui argint viu răscolind toate resursele spirituale, încît s-a zămislit zicala că românul s-a născut poet. Țin mult de tot să mai pomenesc un nume care a fost ales ca instrument al Revelației divine pentru a lucra din fire de borangic și broderie de aur mantia înmiresmată cu miros de tămîie și stropită cu fiori de acatist pe care neîntrecutul *Dor-de-Ducă, Rădăcină, Prag Deschis, Nou Voivod, Om Întreg, Vis-de-Taină, Zbor Nestins, Dulce Chin, Poezie* o va purta pe umerii săi falnici la sărbătoarea înveșnicirii lui. Adică la înfrînarea nemijlocită cu Creatorul Cosmosului, pe Care L-a slujit cum numai aleșii o știu face. S-a înțeles că l-am numit pe Valeriu Anania cu *Imn Eminescului*.

Sublimul omagiu al posterității. Îl mai regăsim nemurit pe strune de vioară, eternizat prin jocuri de penel și lovituri de daltă, mereu tînăr înmugurind în dumbăvile Carpaților, preamărit de vuietul mării și odihnindu-se dulce în luciul lacrimii lacurilor.

S-ar părea că acvila poeziei românești s-a purtat cu ușurință undeva prin zările albastre privind sfidător spre cele de jos care la atingerea harului său îmboboceau întru *poesis*. Dar n-a fost așa. El, care a avut ceva de spus a cunoscut zbaterile creației, a trăit zbuciumul gîndurilor și clopotul vulcanic al sentimentelor încît adeseori era ispitit *să-și spînzure lira-n cui* și să pună capăt atîtor dezaastroase încercări.

Dar atuncea greieri, șoareci,

Cu ușor mărunțul mers

Readuc melancolia-mi

Iară ea se face vers.

Transformarea lucrurilor banale din preajmă în poezie pretinde iscusință demiurgică. Nu este greu să sesizezi că la bătaia vîntului codrul se mișcă. Dar a-l face să freacă, nu doar să se miște, fără cea mai mică adiere, este extrem de greu, pentru că îi trebuie o motivație, fie ea și metaforică. Ei bine, geniul lui Eminescu află această motivație. Așa că doar el poate să coboare stelele în lacuri pentru ca noi să ne ridicăm deasupra bolții; poate să deschidă porți printre nouri făcînd cale reginei nopții, iar noi să-i urmăm alaiul; construiește poduri de argint peste ape și genuni, ne învață să privim în ochi negri, adînci ca marea; să mîngîiem bucle bălaie sub ploaia florilor de tei; ne descoperă că moartea poate să fie **dar** și trecerea prin ea să devină frumoasă, fără zbateri, mîngîierile întregului univers să ne stîrnească nădejdea Învierii. El ne înalță în tării pe raza Luceafărului și ne afundă în adîncuri de istorie prin slovă și credință. Înlăcărează exuberanța adolescenței, învăluie tămăduitor în melancolie, descătușează zborurile cunoașterii, ridică la luptă împotriva nedreptății și mătură cu vijelie vifornică și blesteme grele pe toți dușmanii neamului. Culege toate lacrimile de la Nistru pîn' la Tisa și le creează albie nestăvilită spre viitor. Încît ne întrebăm de unde atîta concentrare de energie și risipă de har? Doar nu este decît un om și el, la urma urmei... Dar ce OM!

Astfel că este lesne de înțeles acum pentru ce eu nu m-am întors de prin grădinile cuvîntului decît cu un modest mănunchi de albastrele pe care le depun la picioarele Vrăjitorului, gîngurind cu sfiala nepoetului din mine: *ale tale dintru ale tale ...*